

Franz Kafka
FRAGMENTI IZ ZVEZKOV
IN Z LISTIČEV

prevedel Štefan Vevar

V očeh svojih sošolcev sem bil neumen, vendar ne najbolj zabit. In če so nekateri moji učitelji neredko trdili prav to – meni in mojim staršem v brk –, so to počeli zgolj v utvari mnogih, ki verjamejo, da človek z drzno skrajno sodbo osvoji pol sveta.

Da sem neumen, o tem nasploh in zares ni bilo dvoma, za to so imeli trdne dokaze, ki jih ni bilo težko opisati, kadar je bilo denimo o meni treba poučiti kakšnega neznanca, ki se mu sprva nisem zdel napačen, pa tega ni zamolčal drugim.

Zato sem se pogosto jezil in tudi jokal. In to so bili tedaj edini trenutki, ko sem se čutil negotovega v trenutnem vrvežu in obupanega pred prihodnjim, seveda načeloma negotovega, načeloma obupanega, saj sem se, brž ko sem poprijel za kakšno delo, čutil gotovega in osvobojenega dvomov, skoraj podobnega igralcu, ki izza kulise privihra na oder, nekje na robu odra za trenutek obstane, recimo z rokami na čelu, strast, ki jo bo moral vsak hip priklicati, pa se tako razrašča v njem, da je ne more več prikriti, čeprav si stisnjenih oči grize ustnice. Ta napol izpuhtela, a še vedno navzoča negotovost spodbuja razcvet strasti, strast pa krepi negotovost. Nezadržno se izoblikuje nova negotovost, ki se oklene obeh in nas. Zato se mi je seznanjanje s tujimi ljudmi upiralo. Vznemiril sem se že, kadar me je kdo pogledal nekako prek svojih nosnic, kakor pač kdo iz majhne hiše skozi daljnogled pogleda čez jezero ali celo proti goram ali tudi le v zrak. Ob tem je bilo slišati smešne trditve, statistične laži, geografske zablode, zmotne nauke, enako nedopustne kakor nesmiselne, ali tehtne politične poglede, spoštovanja vredna mnenja o aktualnih dogodkih, hvalevredne domislice, skoraj enako presenetljive za govorca kakor za družbo, vse to pa so podkrepili z očmi, z oprijemanjem roba mize ali tako, da so skočili s

stola. Brž ko je prišlo tako daleč, so tudi prenehali strogo in neizprosno zreti vate, kajti telo jim je zdaj samo od sebe ušlo iz vajenega položaja in se zazibalo naprej in nazaj. Nekateri so skoraj pozabili na svojo obleko (noge so krepko upogibali v kolenih in se opirali samo na konice prstov, ali pa so si suknjič z vso silo mendarli na prsih), drugi spet ne, mnogi so se s prsti oprijemali ščipalnika, pahljače, svinčnika, kukala, cigarete in mnogim, tistim, ki so imeli tudi čvrsto kožo, se je tudi razgrel obraz. Pogled se jim je odvrnil od nas in oddrsnil nekam stran, kakor se povesi dvignjena roka.

Prepustili so me mojemu naravnemu stanju, dobil sem na izbiro, da čakam in potem poslušam ali pa odidem in ležem v posteljo, kar me je zmeraj veselilo, saj sem bil pogosto zaspan, ker sem bil plašen. Bilo je kakor velik plesni odmor, med katerim se le redki odločijo za odhod, večina pa jih postopa ali poseda tu in tam, medtem ko se glasbeniki, na katere so vsi pozabili, nekje krepčajo za nadaljevanje. Le da ni bilo tako mirno in tudi niso vsi opazili, da je odmor, saj je bilo v dvorani več plesov hkrati. Pa bi sploh mogel oditi od tam – ko pa sem nekoga, s spominom, marsičim drugim ali v bistvu z vsem skupaj, čeravno slabotno vznemiril in se je zdaj namenil temeljito prerešetati to vznemirjenje, morda na krilih kakšne zgodbe ali domovinske ideje? Oči, celo vse njegovo telo z obleko vred – vse je potemnelo in besede so se prelomile ... [Manjkata približno dve strani.] Ob vsem tem sem čutil še svoj strah, ta strah pred moškim, ki sem mu povsem brezčutno podal roko, čigar imena ne bi poznal, če ga ne bi zaklical morda eden od njegovih prijateljev, moškim, ki sem mu na koncu cele ure sedel nasproti, povsem miren, samo malce utrujen, kakor so mladi ljudje, pred pogledom te odrasle osebe, celo redko zazrtim samo vame. Vzemi-

mo, da sem se skušal večkrat srečati z njegovimi očmi in mu – brezdelen, kakor sem bil, saj vendar nihče ni računal z mano – dlje časa gledati v dobre modre oči, bodisi ... da se s tem, tako rekoč, odvrneš od družbe. In če mi to ni uspelo, ni to prav tako pričalo o ničemer drugem kakor o dejstvu poskusa. Že res, ni mi uspelo, takoj na začetku sem pokazal to nezmožnost in tudi pozneje je niti za trenutek nisem mogel prikriti, ampak tudi nogi nespretnih drsalcev hočeta pač vsaka v svojo smer in obe dol z ledu.

Če bi obstajal sicer sposoben ... [manjka besedilo] in bistrega, ki pa ni bil pred to stoterico ali ob njej ali za njo, da bi ga bilo potem zlahka opaziti, temveč na sredi med drugimi, tako da ga je bilo mogoče videti samo z zelo visokega mesta in se je tudi od tam videlo le, kako je izginil. Tako je o meni sodil moj oče, ki je bil posebno v političnem svetu moje domovine zelo ugleden in uspešen moški. To opazko sem slišal po naključju, ko sem, morda sedemnajstleten, pri odprtih vratih bral v sobi neko knjigo o Indijancih. Besede so takrat zbudile mojo pozornost, zapomnil sem si jih, vendar me niso niti malo prevzele. Kakor se pač najpogosteje zgodi, da splošne sodbe o mladih ljudeh nimajo velikega učinka nanje. Ti namreč – bodisi še docela mirujoči v sebi ali pa kar naprej vračajoči se vase – glasno in močno občutijo svojo naravo, kot godbo kakšnega polka. Splošna sodba ima zanje neznana izhodišča, neznane namene, s čimer je od vseh strani nedostopna; vede se kot sprehajalec na otočku sredi ribnika, kjer ni čolnov ne mostu, posluša glasbo, njega samega pa ne slišijo. S tem pa nočem napadati logike mladih () ...

Vsak človek je nekaj posebnega in zaradi svoje posebnosti poklican delovati, vendar pa mu mora lastna posebnost

ugajati. A kolikor sem to izkusil, so tako v šoli kakor doma storili vse, da bi posebnost izbrisali. S tem so si olajšali delo pri vzgoji in zraven tudi otroku olajšali življenje, vendar pa je moral poprej okusiti bolečino, ki jo je porodila prisila. Fantu denimo, ki je zvečer sredi branja vznemirljive zgodbe, nikdar ni mogoče le z nanj omejeno argumentacijo dopovedati, da mora končati branje in zaspati. Kadar so mi v takem primeru recimo rekli, da je že pozno, da si kvarim oči, da bom zjutraj zaspan in bom težko vstal, da neumna slaba zgodba tega ni vredna, tega sicer nisem mogel izrecno ovreči, vendar v bistvu le zato, ker to pri meni ni seglo niti do meja razmisleka vrednega. Kajti vse je bilo neskončno ali pa se je iztekalo v tako nedoločnost, da si ga lahko poistovetil z neskončnim, čas je bil neskončen, zato sploh ni moglo biti prepozno, moj vid je bil neskončen, torej si ga nisem mogel pokvariti, celo noč je bila neskončna, zato je bila odveč skrb za jutranje vstajanje, sploh pa knjig nisem ločeval na umne in neumne, temveč po tem, ali me pritegnejo ali ne, in ta me je pritegnila. Vsega tega nisem mogel izraziti na ta način, a posledica je bila, da sem s prosjačenjem, naj mi dovolijo brati naprej, postal nadležen, ali pa sem mirno, ne da bi mi dovolili, bral naprej. To je bila moja posebnost. Zatirali so jo tako, da so privijali plin in me puščali brez luči; v pojasnilo so govorili: Vsi gremo spat, torej greš tudi ti. To sem razumel in sem moral verjeti, čeprav je bilo nerazumljivo. Nihče ne želi izpeljati toliko reform kot otroci. A poleg tega po svoje priznanja vrednega zatiranja je tu, kakor skoraj povsod, obstajala ost, ki je nobeno sklicevanje na splošnost ni moglo niti otopiti. Oklepal sem se namreč neomajnega prepričanja, da ni ravno ta večer na vsem svetu nikogar, ki bi tako rad bral kot jaz. Tega mi v danem trenutku ni moglo omajati nobeno sklicevanje na

splošnost, toliko manj, ker sem videl, da ne verjamejo v mojo neomajno veselje do branja. Šele sčasoma in veliko pozneje, morda v času, ko je moje veselje že uplahnilo, se mi je posvetilo, da čutijo mnogi enako veselje do branja, pa se vendarle brzdajo. Takrat pa sem čutil samo krivico, ki mi je bila storjena, žalosten sem legel in zasejali so se mi zametki sovraštva, ki v določnem pogledu opredeljuje moje življenje v družini in izhajajoč iz tega vse moje življenje. Prepoved branja je sicer samo primer, vendar značilne vrste, kajti pustila je globoko sled. Moji niso priznavali moje posebnosti; ker pa sem jo sam čutil, sem – v tem zelo občutljiv in zmeraj na preži – v tem odnosu do sebe neogibno prepoznal obsojanje. Če pa so obsojali že to na razviden ogled postavljeno posebnost, koliko hujše so bile posledično posebnosti, ki sem jih z razlogom prikri-val, ker sem v njih sam prepoznal majhne krivičnosti. Zvečer sem na primer bral, čeprav še nisem naredil naloge za naslednji šolski dan. Morda je bilo to kot zanemarjanje dolžnosti nekaj zelo slabega, toda za absolutno presojo meni pri tem ni bilo mar, šlo mi je le za primerljivo presojo. Pred to presojo pa ta malomarnost kajpak ni bila nič slabša od samega dolgega branja, še zlasti, ker jo je zelo brzdal moj veliki strah pred šolo in avtoritetami. Kar sem tu in tam zamudil z branjem, sem pri svojem tedaj zelo dobrem spominu zlahka nadomestil zjutraj ali v šoli. A pomembneje je bilo, da sem obsodbo, ki je bila deležna moja posebnost dolgega branja, zdaj sam pri sebi usmeril na prikrito posebnost zanemarjanja dolžnosti in s tem prišel do zares klavnih posledic. Bilo je, kakor da bi v primeru, ko se te dotakne šibje, ne zato, da bi bolelo, le v svarilo, razdril pletež, se začel zbadati s posameznimi konicami šib ter po lastnem načrtu prebadati svojo notranjost in se praskati po njej, tuja roka pa bi medtem še vedno

mirno držala ročaj. In čeprav se v takih primerih tedaj še nisem hudo kaznoval, pa iz svojih posebnosti zagotovo nisem nikoli izpeljal resnične koristi, ki se naposled pokaže v trajnem zaupanju vase. Posledica kazanja na tako posebnost je bila prej ta, da sem bodisi zasovražil zatiiralca ali pa menil, da posebnost sploh ne obstaja – dva nasledka, ki sta se lahko po lažnivih poteh tudi povezala. Če pa sem posebnost prikrival sam, sem posledično sovražil sebe ali svojo usodo, se imel za slabega ali prekletega. Razmerje teh dveh vrst posebnosti se je z leti na zunaj zelo spremenilo. Neprikrite posebnosti so se vse bolj krepile, kolikor bolj sem vstopal v dosegljivo mi življenje. A rešitve mi to ni prineslo, količina prikritega se zato ni zmanjšala, pri natančnejši presoji se je pokazalo, da vsega nikoli ni mogoče priznati. Celo pri navidez popolnih priznanjih zgodnejše dobe so se pozneje v notranjosti še kazale njihove korenine. A tudi če tega ne bi bilo – pri sproščanju celotne duševne organizacije, ki sem jo prestal brez večjih prelomov, je zadoščala ena sam prikrita posebnost, pa me je tako pretresla, da pri vsej svoji siceršnji prilagojenosti nikjer nisem našel opore. In še huje. Tudi če nisem prikril nobene skrivnosti, temveč vse zalučal tako daleč stran od sebe, da sem bil povsem čist, me je že v naslednjem trenutku spet preplavila stara zmešnjava, saj skrivnosti po mojem prepričanju niso dodobra prepoznali in ovrednotili, temveč mi jo z vsem drugim spet vrnilo in naložilo na ramena. Ni bila prevara, samo posebna oblika spoznanja, da se, vsaj med živimi, nihče ne more otresti samega sebe. Če kdo recimo svojemu prijatelju prizna, da je skop, se pred njim, torej pristojnim presojevalcem, za trenutek očitno odreši skoposti. V tem trenutku tudi ni važno, kako prijatelj to sprejme, ali morda zanika, da bi v resnici šlo za skopost, ali svetuje, kako se je človek lahko osvobodi,

ali skopost celo zagovarja. Morda ne šteje niti to, ali se prijatelj zaradi priznanja prijateljstvu odreče. Poglavitno je predvsem, da morda ne kot skesan, zato pa kot časten grešnik zaupaš svojo skrivnost skupnosti in upaš, da si boš s tem spet pribojeval dobro in – to je najpomembnejše – svobodno otroštvo; a izbojuješ si samo kratko norost in veliko kasnejše grenkobe. Kajti med skopuhom in prijateljem stoji miza z denarjem, ki se mu skopuh ne more odreči in h kateremu mu vse pogosteje pohiteva roka. Na polovici poti priznanje sicer oslabi, a je še odrešujoče, potem pa ne več, nasprotno, potem samo še sveti na mizo pohitevajoči roki. Učinkovita priznanja so mogoča le pred dejanjem ali po njem. Dejanje pa ob sebi ne dopušča ničesar, roke, ki grebe denar, ne moreta odrešiti beseda ali kesanje. Potrebno je bodisi uničiti dejanje, torej roko, ali pa se je treba v skoposti ...

Poudarjanje posebnosti – obup.

Nikoli nisem dognal pravila.

Zlo, ki te obdaja v polkrogu kakor obrv oko, menda žarči topo nedejavnost. Medtem ko spiš, baje bdi nad tabo, ne da bi se ti smelo vsaj trohico približati.

Presojajoča misel je – ne da bi kaj pomagalo – podžigala muke in se prebijala skozi bolečine. Kakor da bi v hiši, ki zgoreva do temeljev, prvikrat spregovorili o temeljnih vprašanih njene arhitekture.

Umreti sem zmogel, trpeti bolečine pa ne; s poskusi, da bi jim ubežal, sem jih občutno podžgal; s smrtjo sem se lahko sprijaznil, s trpljenjem ne, za to so mi manjkali vzgibi duše,

kakor če bi takrat, ko imamo vse spakirano, vedno znova mukoma zategovali že zategnjene jermene, odpotovali pa ne bi. Najhujše: bolečine, ki niso smrtne.

Prizadevanje za izenačevanje; rekel sem: »Saj ni tako hudo, vsem gre tako«, a sem stvar s tem samo poslabšal.

Neogibnost napak pri moji vzgoji, ničesar ne bi znal spremeniti.

Izenačevanje je pravilna stvar, morda, vendar tako daljnosežno objektiviranje odpravlja vse življenjske možnosti.

Veliko jih je, ki čakajo. Nepregledna množica, ki se izgublja v temi. Kaj hoče? Gotovo postavlja določene zahteve. Prisluhnil jim bom in potem odgovoril. Vendar ne bom stopil na balkon; tudi ne bi mogel, čeprav bi hotel. Pozimi balkonska vrata zaklenejo, ključa pa nimam pri roki. A tudi k oknu ne bom stopil. Nikogar nočem videti, nobenemu pogledu se ne pustim zmesi, za pisalno mizo je moje mesto, z glavo v dlaneh, to je moja drža.

Za neka vrata v svojem stanovanju se doslej nisem menil. V spalnici so vdrela v steno, ki meji na sosednjo hišo. Sploh se nisem ubadal z njimi, celo tega nisem vedel, da sploh obstajajo. In vendar so res dobro vidna, spodaj jih sicer zakrivajo postelje, zato pa segajo visoko pod strop, skoraj niso več stanovanjska, temveč malodane hišna vrata. Včeraj so se odprla. Bil sem ravno v jedilnici, ki jo še ena soba ločuje od spalnice. Z veliko zamudo sem prišel na kosilo, nikogar drugega ni bilo več doma, samo služkinja je delala v kuhinji. Tedaj se je v spalnici razlegel hrup. Takoj pohitim tja in vidim, kako se vrata počasi od-

prejo, pri tem pa z veliko silo odrinejo postelje. »Kdo je to?« zakličem v pričakovanju, da bo noter stopila skupina nasilnih moških. »Kaj hočete? Pazite! Pozor!« Vendar je tam samo vitek mladenič, ki se – brž ko špranja za silo zadošča – prerine noter in me veselo pozdravi.

Nič takega, nič temu podobnega!

Ko se ponoči ob vodi vračam od stolpa – kako se židka temna voda vsako noč kot počasno telo plazi v svetlobi ulične svetilke. Kakor da se s svetilko pomikam ob spečem in on se zaradi luči preteguje in obrača, a se ne prebudi.

Okrog polnoči me vedno najdete ob reki, imam bodisi nočno službo in odhajam v zapor ali pa sem imel dnevno in odhajam domov. To okoliščino sem nekoč izrabil. Utrujen od dela, zraven poln neznosnega, duščnega gneva na B.-ja, kolega, zaradi pripetljaja v službi, o katerem bomo še govorili, sem takrat odhajal domov. Se še enkrat obrnil, ošinil majhno osvetljeno okno zgoraj na stolpu zapora, v katerem je takrat sedel B. in večerjal, s steklenico ruma med nogami, ga za trenutek videl vsega mogočnega sedeti tik pred sabo, ga celo zavohal, potem pa pljunil in šel naprej.

$\frac{14}{15}$

Iz reke je bilo slišati klic.

Sestra pred mano nekaj skriva. Majhen koledar ima, ki ga je v precejšnji meri dobila le po moji zaslugi, kajti veliko dlje od nje poznam gospoda, ki je vsakemu od naju prinesel tak koledar, in prinesel ju je meni na ljubo. V ta koledar je torej zapisala ali položila skrivnost, potem pa ga zaprla v svojo zaklenljivo peresnico, ključek pa ...

Nekdo me je pocukal za obleko, a sem se ga otresel.

Nemiren.

Med neko spiritistično seanso se je nekoč pojavil nov duh in z njim je stekel tale pogovor:

Duh: Oprostite.

Povezovalec: Kdo si?

Duh: Oprostite.

Povezovalec: Kaj hočeš?

Duh: Stran bi rad.

Povezovalec: Saj si šele prišel.

Duh: Se pa motite.

Povezovalec: Ne, nič se ne motim. Prišel si in boš ostal.

Duh: Ravno mi je postalo slabo.

Povezovalec: Zelo?

Duh: Zelo.

Povezovalec: Telesno?

Duh: Telesno?

Povezovalec: Kako? Odgovarjaš z vprašanji, to je nespodobno. Lahko te kaznujemo, torej raje odgovarjaj, pa te bomo kmalu odslovili.

Duh: Kmalu?

Povezovalec: Kmalu.

Duh: Čez eno minuto?

Povezovalec: Ne bodi vendar tako klavrn. Odslovili te bomo, ko nam ...

Bilo je pozno popoldne na deželi, sedel sem ob zaprtem oknu na strešnem čelu in opazoval kravjega pastirja, ki je stal na pokošnem polju, s pipo v ustih, palico, zapičeno v zemljo, očitno nič v skrbeh za živali, ki so se nedaleč in dlje stran spokojno pasle v globoki tišini. Tedaj je potrka-

lo na okno, zdrznil sem se v svoji otopelosti, se zbral in glasno rekel: »Nič ni, samo veter stresa okno.« Ko je spet potrkalo, sem rekel: »Vem, da je samo veter.« Ko pa je tretjič potrkalo, je neki glas prosil, ali sme vstopiti. »Torej vendar ni veter,« sem rekel, vzel svetilko z omare, jo prižgal in spustil zaveso. Zdaj se je zatreslo vse okno in slišati je bilo ponižno tarnanje brez besed.

Kaj pa tarnaš, zapuščena duša? Zakaj frfotaš okrog hiše življenja? Zakaj ne gledaš v daljavo, ki ti pripada, namesto da se tu bojuješ za nekaj, kar ti je tuje? Bolje živ golob na strehi, kakor napol mrtev, krčevito upirajoč se vrabec v roki.

Ogrnite, sanje visoke, otroku svoj plašč.

Prišla sta dva vojaka in me prijela. Upiral sem se, a sta me trdo držala. Odpeljala sta me pred svojega poveljnika, nekega častnika. Kako pisana je bila njegova uniforma! Rekel sem: »Kaj vendar hočeta od mene, jaz sem civilist.« Častnik se je nasmehnil in rekel: »Ti si civilist, vendar nas to ne ovira, da te ne bi prijeli. Vojska ima oblast nad vsem.«

16

17

Ocenjevanje v varietejstvu.

Zelo težko je na področju varietejstva, četudi le za krajši čas, vsaj za silo pravilno presoјati. Pri tem so odpovedali najboljši strokovnjaki z izkušnjami dolgega življenja. Dober primer za to je kariera železnega kralja.

Vzpetina Belvedera.

Kako je hodil, moški s plaščem v dolgih gubah, z aktovko v roki, gologlav, z zlato žičko svojih očal za ušesi, v sončnem dopoldnevu, prvega maja, po tihi poti med zelenjem.

Krapja ulica.

Oduren mladenič zvečer, sam, surova, krepka, upirajoča se narava.

Dva stara moža pri Rudolfinumu, spokojna, dolgovezna, dostojanstvena pripoved, za njima ženski.

20. avgust 1916. Kako se me je na lepem spet polastila ta norost in zgodi se zmeraj, ko se mi malce okrepi zaupanje v zdravstveno stanje, kakor denimo predvčerajšnjim po obisku pri dr. Mühlsteinu.

Ostati čist.

Biti poročen.

Samec.

Zakonec.

Ostal bom čist.

Čist?

Hranil bom svoje moči.

Ostal boš zunaj celote,
postal boš norec, zaganjal
sem boš v vse smeri, a
nikamor ne boš prišel,
iz krvnega obtoka
človeškega življenja bom
potegnil vso moč, ki mi je
sploh dosegljiva.

Odgovoren samo zase.

Toliko bolj zagledan vate.
(Grillparzer, Flaubert)

Nobenih skrbi,
osredotočenost na delo.

Ker sem vse močnejši, tudi
nosim več. V tem pa je
nekaj resnice.

Lovčeva kočica ni stala daleč od kočice drvarjev. V slednji je bivalo dvanajst drvarjev, da bi zdaj, ob trdem snegu, pripravili debela in jih čez dan na sanjah spravili v dolino. Bilo je veliko dela, vendar bi ga delavci zmogli, če bi jim bili le namenili dovolj piva. Imeli pa so samo srednje velik sod in treba ga je bilo razdeliti na en teden, nemogoča naloga. O tem so zmeraj tožili lovcu, ko je zvečer prišel naokoli. »Ni vam lahko,« jim je pritrdil lovec in potožili so se njegovemu srcu.

Lovčeva kočica zapuščena stoji v gorskem gozdu. Lovec tam prezimuje s svojimi petimi psi. A kako dolga je zima v tem svetu! Skoraj bi lahko rekli, da traja vse življenje.

Lovec je dobrovoljnejši, nič bistvenega mu ne manjka, zaradi vsega, za kar je prikrajšan, se ne pritožuje, ima se celo za skoraj predobro preskrbljenega. »Če bi k meni prišel kakšen lovec,« razmišlja, »in bi videl mojo opremo in moje zaloge, bi to lahko pomenilo konec lovstva. Ampak, ali ga ni tako že konec. Saj lovcev sploh ni.«

Pogleda k psom v kotu, kjer spijo na odejah in zadelani z njimi. Spanje lovskih psov. Saj sploh ne spijo, samo čakajo na lov in to je videti kot spanje.

Peter je imel v sosednji vasi bogato nevesto. Nekega večera jo je obiskal, veliko sta se imela pogovoriti, kajti čez teden dni naj bi bila svatba. Pogovor se je dobro izteklo. Vse je uredil v svoje zadovoljstvo; s prijetnimi občutki je s pipo v ustih malo pred deseto uro ubiral proti domu, ne da bi se menil za pot, ki jo je dobro poznal. In zgodilo

se je, da je v majhnem gozdu, ne da bi sprva vedel, zakaj, v grozi obstal. Potem je zagledal dvoje zlato lesketajočih se oči in neki glas je spregovoril: »Jaz sem volk.« »Kaj hočeš?« je rekel Peter. Ves vznemirjen je razširil roke, s pipo v eni, palico v drugi roki. »Tebe,« je rekel volk, »že ves dan iščem kaj za pod zob.« »Prosim, volk,« je rekel Peter, »danes mi še prizanesi, čez teden dni bo moja poroka, dopusti, da jo še doživim.« »Nerad,« je rekel volk. »In kakšno korist naj bi imel od čakanja?« »Vzemi potem naju oba, mene in mojo ženo,« je rekel Peter. »In kaj naj počnem do poroke?« je rekel volk. »Tako dolgo vendar ne morem gladovati. Že zdaj mi je slabo od lakote, in če kmalu česa ne staknem, te bom požrl kar zdajle in proti svoji volji.« »Prosim,« je rekel Peter, »pojdi z mano, ne stanujem daleč, čez teden te bom krmil z zajčki.« »Dobiti moram najmanj kakšno ovco.« »Prav, pa ovco.« »In pet kokoši.«

Pred mestnimi vrati ni bilo nikogar, pod njihovim obokom nikogar. Po čisto pometenem pesku si prišel tja, skozi štirikotno lino v zidu pogledal v stražarsko celico, toda bila je prazna. To je bilo sicer nenavadno, vendar zame zelo ugodno, saj nisem imel osebnih dokumentov, vse moje imetje je bilo sploh le usnjena obleka in palica v roki.

Danes sem govoril s kapitanom v njegovi kajuti. Pritožil sem se nad sopotniki. Temu sploh ni mogoče reči potniška ladja, vsaj polovica ljudi, ki tu potuje, je najhujša sodrga. Žena si skoraj ne upa več iz kabine, a tudi za zaprtimi vrati se ne čuti varna, ostajati moram pri njej.

Začel se je tek po gozdovih. Vse je bilo polno živali. Skušal sem narediti red.

Bil je že večer. Njegove sveže sape so nama zavele nasproti, osvežujoče v svojem hladu, utrujajoče v svoji pozni uri. Sedla sva na klop ob starem stolpu. »Vse je bilo zaman,« si rekla, »vendar je minilo, čas je, da zadihava, in tu je pravo mesto za to.«

Ona spi. Ne prebudim je. Zakaj je ne prebudiš? V tem je moja sreča in je moja nesreča. Nesrečen sem, da je ne morem prebuditi, da ne morem položiti noge na goreči prag njene hiše, da ne poznam poti do njene hiše, da ne poznam smeri, v katero drži pot, da se vse bolj oddaljujem od nje, nemočno, kot se list v jesenskem vetru oddaljuje od svojega drevesa, sploh pa: nikoli nisem bil ob tem drevesu, list v jesenskem vetru, a list nobenega drevesa. – Srečen sem, da je ne morem prebuditi. Kaj bi storil, če bi se dvignila, če bi vstala z ležišča, če bi jaz vstal z ležišča, lev s svojega ležišča in bi moje rjojenje vdrlo v moje boječe poslušanje.

20
21

Vprašal sem nekega popotnika, ki sem ga srečal na deželni cesti, ali je za sedmimi morji morda sedmero puščav in za njimi sedmero gora, na sedmi gori grad in ...

Plezanje. Senait. Bila je veverica, bila veverica, divja hrestavka, skakalka, plezalka, in njen košati rep je bil slaven v gozdovih. Ta veverica, ta veverica je bila zmeraj na poti, na večnem iskanju, nič ni mogla povedati o tem, ne, ker ne bi znala govoriti, temveč ker ni imela kanca časa.

Prizori obrambe nekega posestva

Bil je preprost plot brez vrzeli, malce nižji od velikosti človeka. Za njim so stali trije moški, katerih obrazi so štrleli čezenj, srednji je bil največji, druga dva, več kot za glavo manjša, sta tiščala k njemu, bili so enotna skupina. Ta trojica je varovala plot ali pravzaprav vse posestvo, ki ga je obdajal. Tam je bilo še več moških, vendar niso bili neposredno vključeni v straženje. Eden od njih je sedel ob mizici sredi dvorišča; ker je bilo toplo, si je slekel suknjič uniforme in ga obesil na naslonjalo stola. Pred seboj je imel nekaj majhnih listov, po katerih je pisal z veliko in široko pisavo, za katero je porabil veliko črnila. Kdaj pa kdaj je pogledal majhno risbo, ki je bila malo dlje stran z risalnimi žeblički pritrjena na mizno ploščo, bil je načrt posestva, in moški, ki je bil tu poveljnik, je po tem načrtu zasnoval razpored za obrambo. Včasih se je napol zravnal, da bi pogledal k trem braniteljem in čez plot po svobodni deželi. Tudi tam videno je izrabil za razporejanje svojih sil. Delal je naglo, kakor je terjal napeti položaj. Majhen, bosonog deček, ki se je v bližini igral v pesku, je v pravšnjem trenutku, ko ga je poveljnik poklical, njegove listke raznesel naokrog. Vendar mu je poveljnik vedno s suknjičem svoje uniforme očistil od vlažnega peska umazane roke, preden mu je dal listke. Pesek je bil vlažen od vode, ki je brizgala iz velikega škafa, v katerem je neki moški pral vojaško perilo, tudi vrv je od prečke v plotu potegnil do šibke lipe, ki je samotna stala na dvorišču. Na vrvi se je sušilo perilo in poveljnik je zdaj na lepem potegnil čez glavo svojo srajco, ki se mu je že lepila na preznojeno telo, in jo s kratkim klicem vrgel moškemu pri škafu, ta pa je snel drugo, suho srajco z vrvi in jo izročil svojemu nadre-

jenemu. Nedaleč od škafa je v senci drevesa sedel mladenič, se, zibajoč se na stolu, ne da bi se menil za tisto, kar se je godilo naokrog, prazno zatapljal v nebo in v preletanje ptic in se na gozdnem rogu učil vojaških signalov. To je bilo potrebno kot še marsikaj drugega, a poveljniku je včasih presedlo, tedaj je, ne da bi odvrnil pogled s svojega dela, pomignil trobečemu, naj preneha, in ko to ni pomagalo, se je obrnil k njemu in ga nakuril, potem je za trenutek zavladala tišina, a trobentač je kmalu, kakor da samo preskuša, spet tiho zatrobil, in ko mu je zazvenelo, počasi okreplil ton do poprejšnje jakosti. Zavesa na oknu na hišnem slemenu je bila spuščena, kar pa ni bodlo v oči, kajti vsa okna na tej strani hiše so bila – da bi se varovali pred očmi in napadi sovražnikov – tako ali drugače zadelana; toda za tem oknom je oprezala zakupnikova hči, gledala dol na trobentača, zvoki gozdnega roga pa so jo tako prevzeli, da jih je včasih z zaprtimi očmi, z roko na srcu, vpijala vase. Pravzaprav bi morala v veliki sobi nadzirati dékle, ki so tam pukale platno, vendar ni zdržala na kraju, kamor so le slabotno vdiral z zvoki, ne da bi ji prinesli zadostženje, in zmeraj le tako, da so ji zbudili hrepenenje; zato se je po zatohli, zapuščeni hiši odkradla navzgor. Včasih se je tudi malo nagnila naprej, da bi videla, ali oče še sedi pri svojem delu in ali morebiti ni šel pogledat na služinčad, potem bi se tudi sama morala izmuzniti od tam. Ne, še vedno je puhajoč iz pipe sedel na kamniti stopnici pred hišnimi vrati in rezal skodle, ob njem je ležal velik kup narejenih in napol gotovih skodel ter veliko surovega materiala. Hiša in streha bosta v bojih žal poškodovani in treba je bilo kaj ukreniti. Iz okna ob hišnih vratih, ki je bilo z izjemo majhne line zabito z deskami, sta prihajala dim in hrup, notri je bila kuhinja in zakupnica je v njej skupaj z vojaškimi kuharji ravno dokončevala kosilo.

Velik štedilnik za to ni bil dovolj velik, zato so pristavili še dva kotla, a tudi ta dva, kakor se je potem izkazalo, nista zadoščala: za poveljnika je bilo zelo pomembno, da se posadka obilno nahrani. Zato so se odločili, da si bodo pomagali še s tretjim kotlom, a ker je bil malce poškodovan, se je neki moški na vrtu pred hišo trudil, da bi ga zalotal. Najprej je to hotel napraviti pred hišo, vendar poveljnik ni mogel prenesti razbijanja, in kotel so morali odvaliti stran. Kuharji so bili zelo nestrpni, zmeraj znova so koga poslali pogledat, ali je kotel že nared, vendar še zmeraj ni bil popravljen, za današnje kosilo ni prišel več v poštev in morali se bodo malo omejiti. Najprej so postregli poveljniku. Čeprav je že nekajkrat in tudi zelo resno prepovedal, da bi zanj kuhali kaj posebnega, se gospodinja ni mogla pripraviti do tega, da bi mu dala običajno hrano za moštvo, nikomur tudi ni dovolila, da bi mu postregel, nadela si je lep bel predpasnik, postavila krožnik s kokošjo juho na srebrni pladenj in ga odnesla poveljniku na dvorišče, saj ni bilo misliti, da bi pretrgal svoje delo in prišel jest v hišo. Takoj ko je videl prihajati samo gospodinjjo, je zelo vljudno vstal, vendar ji je moral povedati, da nima časa za kosilo, ne časa ne miru, gospodinja pa je prosila s sklonjeno glavo, s solzami v navzgor zazrtih očeh, in s tem dosegla, da je poveljnik, še zmeraj na nogah, iz krožnika, ki ga je še vedno držala v rokah, z nasmeškom zajel polno žlico juhe. S tem pa je bilo tudi že zadoščeno najmanjši vljudnosti in poveljnik se je priklonil in sedel k delu, najbrž sploh ni opazil, da je gospodinja še nekaj trenutkov stala ob njem, potem pa se z vzdihom vrnila v kuhinjo. Povsem drugačen pa je bil ték moštva. Brž ko se je v lini kuhinjskega okna prikazal obraz enega od kuharjev z razmršeno brado in s pipo pomignil v znamenje, da delijo kosilo, je vsepovsod oživelo bolj, kakor bi bilo ljubo poveljniku. Dva vojaka